

תוכן עניינים

3	מבוא
4	פסק הדין בעניין פלונית
7	דעת המיעוט
8	ההיבטים של עיקרון השוויון
13	יישום מגוון ההיבטים בסוגיית חיוב המזונות
13	שוויון השוואתי
15	שיקול חלוקתי לא השוואתי
16	שיקול מהותי לא חלוקתי
17	הערך של אדם עקב היותו אדם
18	חשיבות נורמטיבית
18	עקביות
19	סיכום
20	רשימה ביבליוגרפית

מבוא

לפני מספר חודשים התפרסם פסק הדין בעניין פלונית¹ שקבע הלכה מהפכנית בסוגיית חיוב הורים גרושים במזונות ילדיהם הקטינים. פסק דין זה התמקד בשוויון שבין האב לאם בחיובי המזונות, וביקש לשנות את הנורמות הישנות שנהגו עד לאותה העת, ואשר היו בלתי שוויוניות באופן צורם.

פסק הדין שניתן בהרכב מורחב של שבעה שופטים, קבע את ההלכה העקרונית שהייתה מוסכמת על כלל השופטים כאחד. עם זאת, בפסק הדין התגלעו חילוקי דעות באשר לאופן הראוי ליישום ההלכה העקרונית. בדעת מיעוט, עליה נרחיב להלן, נאמר כי יש להכיר בפערים בין בני הזוג, כמו גם ברקע הכללי של הצדדים, על מנת לאפשר את יישומה של ההלכה העקרונית באופן מעשי. הבסיס לחילוקי הדעות הללו, נבע בין היתר מגישות שונות באשר להגדרה המתאימה של עיקרון השוויון שראוי כי תחול בסוגיה זו.

"עיקרון השוויון" הינו מונח רחב, הכולל בתוכו היבטים רבים. הוא בא לידי ביטוי על ידי המחוקק ובתי המשפט במגוון רחב של מקרים, ולעיתים אף במקרים מנוגדים. בחינת יישומו של עיקרון השוויון במקרה מסוים, מחייבת ראשית לזהות את ההיבט הרלוונטי של עיקרון השוויון, ולאחר מכן ליישמו בהתאם להלכות שנקבעו בקשר להיבט זה.

במסגרת עבודה זו, אבקש לבחון את יישומו של עיקרון השוויון בסוגיית החיוב במזונות ילדים, כפי שנעשה בפרשת פלונית. במסגרת כך, אבקש לזהות אילו מבין ההיבטים של עיקרון השוויון הינם רלוונטיים לסוגיה זו; האם חילוקי הדעות בפסק הדין נובעים מזיהוי היבטים שונים, ובמידה ולא, מהי נקודת המחלוקת בנוגע לאותו ההיבט של עיקרון השוויון.

בראשית המאמר, אציג את הנקודות הרלוונטיות מפסק הדין בעניין פלונית, ואעמוד על חילוקי הדעות וההתייחסות לעיקרון השוויון כפי שבאה לידי ביטוי בפסק הדין. בהמשך, אסקור את ההיבטים השונים של עיקרון השוויון כפי שהוכרו בספרות. אעמוד על המקרים בהם מיושם כל היבט כאמור, ועל ההבדלים בין ההיבטים השונים. בחלק האחרון, אנסה לזהות את ההיבטים הרלוונטיים לסוגיית החיוב במזונות ילדים, ובמסגרת כך אעמוד על חילוקי הדעות בפסק הדין על רקע ההיבט הרלוונטי המזוהה.

¹ בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית, (פורסם בנבו, 19.07.17). (להלן: "פרשת פלוני").

פסק הדין בעניין פלונית

פסק הדין שניתן בבית המשפט העליון בפרשת פלונית, יצר מהפכה של ממש בחיובי המזונות של הורים גרושים. פסק הדין, שניתן בהרכב מורחב של שבעה שופטים, קבע פה אחד כי יש לשנות את ההלכה שהייתה קיימת בישראל עד למועד זה, לפיה האב הוא היה היחיד שהיה חייב במזונות ילדיו הקטינים. בשלב זה, נקבעה ההלכה בכל הנוגע לילדים בגילאי 5-16, לגביהם נקבע כי חיוב המזונות יחול על שני ההורים בצורה שווה בהתאם ליכולותיהם הכלכליות.

במסגרת פסק הדין, עמד בית המשפט בהרחבה על ההסדרים הנורמטיביים שנהגו בפסיקות בתי המשפט לענייני משפחה בסוגיית מזונות הילדים. הדין הקיים, קובע כי חיוב המזונות של הילדים הקטינים, יחול על ההורים בהתאם לדין האישי החל עליהם. כך קובע סעיף 3(א) לחוק המזונות²:

"אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על הוראות אלה".

הדין אישי החל על יהודים בארץ, הוא הדין העברי. משכך, אימצו בתי המשפט את עמדתה של הרבנות הראשית בכל הנוגע לחיובי האב במזונות ילדיו הקטינים. עמדת הרבנות הראשית, כפי שבאה לידי ביטוי בתקנה הידועה כתקנת תש"ד, קבעה באופן נחרץ כי יש לאכוף באופן גורף את חיוביו של האב לפרנס את ילדיו הקטינים גם עד לגיל 15 שנה. יצוין, כי המקורות הקדומים במשפט העברי לא קבעו במפורש חובה זו, וכל שנאמר הוא כי האב חייב במזונות ילדיו הקטינים מדין "צדקה", ועד גיל 13 בלבד. המשמעות של הגדרת החיוב כחיוב מדין צדקה היא, כי אין לכפות על אדם שאין לו אמצעים כלכליים, לפרנס את ילדיו. חובה זו אף לא תחול במידה והקטינים אינם נזקקים. אך כאמור, בהחלטת הרבנות הראשית, שנבעה מסיבות היסטוריות הנוגעות לאפשרות האכיפה של חיוב מדין צדקה, נקבע כי חובה זו היא חובה מוחלטת וגורפת בדיוק כמו החובה של האב לזון את ילדיו ה"קטני קטנים", כלומר ילדים עד גיל 36³.

כך הוסברה עמדתה של הרבנות בראשית בספרות:

"כבר בגוף התקנה ראתה הרבנות הראשית בתקנתה המשך התקנה הקדומה על המזונות לילדים שבגיל עד שש, שכאמור לעיל יוצרת חובה מוחלטת שאינה תלויה בכך אם יש לילדים נכסים או לא ואם האב אמיד הוא או לא. תקנת הרבנות הראשית באה להמשיך את החיוב לקטני קטנים עד גיל חמש עשרה, כשתוכן החיוב קבוע הוא לפי הגמרא [...] וכן הוא בפירוש האוטנטי לתקנה שניתן ע"ח ראשי מתקניה הרבנים הראשיים לארץ ישראל בפסק הדין מניסן תש"ז"⁴.

² חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959.

³ חובתו המוחלטת של האב לזון את ילדיו עד לגיל 6, מבוססת על דבריו של הרמב"ם: "כשם שאדם חייב במזונות אשתו, כך הוא חייב במזונות בניו ובנותיו הקטנים עד שיהיו בני שש שנים" (רמב"ם, הלכות אישות, פרק יב, הלכה יד). הלכה זו אומצה בפסיקות בתי הדין הרבניים ובפסיקה הישראלית האזרחית, ונקבע כי האם פטורה לחלוטין מהחובה לזון את ילדיה עד לגיל 6, מבלי לייחס כל משמעות ליכולה הכלכלית. ראה בהרחבה: י' בזק, "חובת האם להשתתף במזונות ילדיה על פי המשפט העברי", הפרקליט לב (1979). 357.

⁴ ז' ורפטיג, "למקורות החובה למזונות ילדים", תחומין א (תש"ם). 270.